

*Dama, i
pesnik*
MEV HARAN

Prevela Aida Bajazet

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2009.

Dobro jutro

*Uistinu uradili šta smo
Ti i ja, otkad smo voleli?
Čudim se. Nismo li ustuknuli bili?
Ali smo detinjasto zadovoljstva sela ispili?
Il' disali da l' smo kod Spavača sedam?
Tako je bilo, tek sada
Sva zadovoljstva biće mašte.*

*Ako sam lepotu ikad imao da gledam,
Zasluzio što sam i dobio kada,
To je o tebi san bio jedan
Sad, dobro jutro nam, dušama što san ih mine
I što se iz straha ne glednu;
Jer ljubav sve druge ljubavi zbrine
U jednu malu sobu, uvek jednu.*

*Ka svetovima što se nude
Neka su otišli mornari.
Mapama pustimo druge ljude,
Svetovi su u svetovima u stvari.
Neka je jedan svet naš,
svako nek ima jedan i jedan bude
Lik moj u tvom oku, tvoj u mom se vidi
I srca se prava na licima mere;
Pronađimo gde dve bolje hemisfere
Od zapada mlakog i severnih hridi?
Što umire, nije smešalo se tačno;
Ako ljubav jedna budu naše dve
Il' ako se volimo barem slično sve,
Ti i ja; ni jedna od naših ljubavi ne može da mre. **

---

* *The Good Morrow* – prepev Dušana Puvačića;

Glava 1.

„Gospođice Elizabet Mor, za sve ovo si ti kriva!“

Prodrmla sam svoju sestru, razbudivši je u tom velikom krevetu u kojem smo zajedno spavale, a ona mi se nasmešila, uputivši mi pospan ali zadovoljan pogled. „Zbog tvog glupog venčanja danas moramo da se tornjamo iz kuće da bi mogli da je namirišu.“ A onda sam rekla, imitirajući strogi glas naše bake: „Neću da plemići iz cele grofovije drže zapušene noseve dok se olakšavaju u našem toaletu.“

„Zahvaljujući tebi, Bet, isprazniće celu kuću i sve podove posuti mirisnim biljem i svežom rogozinom.“

„Da li mi je otac oprostio što želim venčanje ovde, a ne u Londonu, gde bi i kraljica Elizabeta mogla da prisustvuje?“ Bet je ispružila ruku i nežno mi uklonila nemirni uvojak kestenjaste kose, ugravši ga nazad pod kopicu. Stalno mi je ispadao.

Nasmejala sam se. „Ne brini, složio se čim mu je deda ponudio da lično plati sve troškove venčanja.“ Mada basnoslovno bogat, naš otac je bio veoma oprezan s novcem.

Zagledah se u ljupko lice svoje sestre, ono koje svakog jutra prvo ugledam nakon buđenja, i odjednom me uhvati neka tuga.

Otkako smo izgubile majku, a tada sam bila samo nežan devojčurak, ona mi je bila najbliža i najdraža, mada smo se po naravi razlikovale kao nebo i zemlja. Ja, poput vatre i vazduha, uvek spremna da se svađam i raspravljam onda kada bi trebalo da ćutim, a ona

poput zemlje i vode: tiha kao crkvica u smiraj dana i pogleda sjajnog kao sunce koje obasjava morsku pučinu. A tek njena dobrot! Dok ja planem za svaku sitnicu – zbog tvrdog hleba za ručak, što sam se bocnula iglom u prst ili zbog bakinog neprekidnog zakeranja – Bet je uvek ljubazna i nasmejana. I kada me Franses, naša najmlađa sestra koja ima tek deset godina, dovede do ludila svojom urednošću i popovanjem, Bet mi kaže da se smirim jer „nisam ja uzor prave hrišćanske žene, nego Franses“.

Bet se ne plaši braka. I nije je briga što je ser Džonu, njenom debelom i uobraženom vereniku, mnogo važnije da žena poseduje bogat miraz i pokornost nego duh i plemenitost. Za razliku od nje, mene ljuti činjenica što se kćeri kupuju i prodaju kao krave na pijaci! Jedina dva pitanja pre ugovaranja neke veridbe su ova: koliki je devojčin miraz, i da li je mladoženja postigao povoljnu pogodbu. Po rečima moje bake, to je sasvim prirodan tok stvari. Ono što je neprirodno jeste ljubav. Kaže, ona sagori čoveka i pretvara ga u zagoreli lonac, koji posle drugi treba da ribaju. Ko zna, možda će Bet biti srećna s mužem kojem je više stalo do lova i sokolarenja nego do čari mlade neveste.

Kuća ispod nas se uskomeša. Bila je nedelja, dan kada se ide u crkvu, pa nema jutarnjih molitvi. Sluge već sklanjaju slamarice na kojima su spavale i pale vatru u kuhinji pre nego što svi odemo na bogoslužjenje. Uskoro će se cela kuća dići na noge. Ponekad mi se čini da pored pedeset slugu, nas pet i slučajnih gostiju koji ostanu na konaku, u kući moje bake nema nijedne rupe u koju bi čovek mogao da se zavuče i tamo bude sam samcijat.

Čak ni u sopstvenom krevetu.

I dok sam razmišljala o Betinom venčanju, zapitah se kako li samo izgleda zavući se ispod pokrivača s muškarcem čije oči gore od strasti i ljubavi, a ne od razmišljanja o mirazima i bračnim pre-

govorima. Odjednom osetih uzbuđenje. Bet me pogleda preko jastuka.

„Čudnog li smeška, En. Izgledaš kao da si zagrizla zrelu breskvu iz dedinog staklenika, pa ti sok curi niz bradu.“

Zakikotala sam se, zastidevši se zbog tačnosti njenih reči. „Bet, šta ću ja da radim kad ti odeš?“

„Dolazićeš često u Kamojs Kort da me posetiš. Nije to daleko. Na onoj tvojoj staroj, snažnoj kobili, svega pola dana jahanja, ne duže.“

„Pola dana! Zvuči kao pola veka!“

Razgrnula sam zavese oko kreveta, tog našeg malog skrivenog sveta, i sunčevi zraci se razliše po velikoj, hladnoj sobi. Znam, treba da budemo srećne što imamo sopstvenu odaju. Ponekad, kada je kuća puna gostiju, kod nas obično smeštaju pet-šest ljudi pa delimo krevet sa strancima, dok njihova posluga obično spava po hodnicima – ili dele pomoćni krevet sa svojim gospodarom ili gospodaricom.

Louzli, staru seosku kuću sa imanjem pored Gilforda u grofoviji Sari, izgradio je moj pradeda, ser Kristofer Mor, a deda ju je nasleđio od njega. Bila je to stara, ali stamena kuća. Deda bi se možda i nastanio u njoj, ali pošto nije bila naročito luksuzna, kraljica Elizabeta ga je izgrdila, rekavši da treba da sagradi lepu, novu kuću, u koju će ona dolaziti i boraviti kod njega tokom svojih redovnih letnjih obilazaka zemlje*. Kraljičinim željama nije se smelo protivreći, pa je tako moj deda, ser Vilijam Mor, na istom mestu izgradio novu kuću koristeći kamen iz obližnje Vejverlijske opatije, koja je pre reforme kralja Henrija Osmog bila benediktinski manastir. Lično je nadgledao izgradnju, a pošto je bio veoma marljiv čovek, još čuva knjigu u koju je zapisivao sve troškove da bi mogao da opravda na šta je otišlo 1.640 funti. Pa ipak, mislim da je zažalio zbog toga, naročito kada je kraljica i treći put došla s celom svojom svitom i dvoranima, njih tri stotine s gomilom prtljaga, nameštajem

---

* Kraljica Elizabeta je svakog leta sa svojom brojnom pratnjom i svitom odlazila u obilazak zemlje, tokom kojeg niko osim nje nije znao koja će mesta posetiti (prim.prev).

i ormarima, kao da im naši nisu bili dovoljno dobri. Priča se da su neki plemići bankrotirali zbog tih kraljičinih poseta, silne hrane i vina za njene sledbenike, za predstave i muzičare, a sve je to išlo na domaćinov trošak. I svaki put kada je dolazila, kraljica bi zahtevala od dede da članove svoje porodice preseli na neko drugo mesto, kao i da se svi putevi zaspu slamom kako se njena kočija tokom vožnje ne bi previše drmusala. Sa sobom bi morao poneti sve što mu je potrebno, tako bi naredila, čak i povesti sve svoje sluškinje, pošto kraljica nije podnosila džangrizave ženske glasove. Čak i kada se deda jednom izgovarao bolešću, kraljica ni tada nije odustala od posete, rekavši mu da kuća sledeći put mora da bude besprekorna.

Naša kuća je, inače, dugačka i prostrana, s mnogo velikih dimnjaka. Fasada je urađena od sivog kamena izvađenog iz majdana u obližnjem Gilfordu, dok su nosači stubova izrađeni od druge vrste kamena, donesenog iz Haskom Hila. Ima tri sprata: u prizemlju se nalazi velika trpezarija, zahod, dedina biblioteka, kao i kuhinje, ostave i perionice. Iznad su naše odaje za spavanje i sve gledaju na prostrane pašnjake, a na poslednjem spratu su sobe za posluđu i manje važne goste.

U poređenju s novijim i raskošnijim zdanjima, koja su podigli novopečeni bogataši, kraljičini miljenici, a na kojima ima više stakla nego zidova, naša kuća izgleda jednostavno. Međutim, moj deda kaže da odiše mirnoćom i otmenošću, baš kako i dolikuje gospodskom domu.

Baka nas često podseća da treba da se ponosimo što živimo u kući s lepim nameštajem, zidovima ukrašenim drvenim oplatama koje su rezbarile ruke najboljih majstora i teškim, bogatim tapiserijama, koje ne daju vetru da prozviždi kroz pukotine u kamenoj fasadi.

Svuda okolo prostire se imanje puno drveća i zelenila, na livadi pasu srne – kada nisu lovina mom bratu Robertu – a iza kuće je bašta koja vodi do šanca i ribnjaka, u kojem držimo ribu za jelo. Kažu da negde postoji i tajni prolaz do podruma – kao deca, svi smo ga tražili, ali ga do sada niko nije pronašao.

Bet i ja se obukosmo na brzinu, pomažući jedna drugoj oko vezivanja steznika i učvršćivanja rukava, srećne što su izrađeni od najfinije engleske vune. Prudens, naša sluškinja, iznela je hlepčić i mali pehar bezalkoholnog piva da bismo s nogu doručkovale. Još jednom sam u staklu proverila kako izgledam, a zatim otišla da potražim baku.

Oduvek sam živela u toj kući. Moj otac Džordž Mor nije, što se mnogima činilo čudnim. A zapravo, nije se slagao sa svojim ocem – našim dedom – jer je želeo drugačije da upravlja kućom i imanjem. S druge strane, deda je i dalje sebe smatrao gospodarom svega.

„Nevolja s nama Morovima“, rekao je jednom prilikom otac sebi u bradu, „jeste u tome što pojedinci predugo žive.“

Nedugo nakon smrti naše majke, otac se ponovo oženio i novcem svoje nove supruge izgradio drugu kuću, nedaleko od Bejnarda. Sa sobom je poveo našeg brata Roberta, svog naslednika, a nas pet je ostavio da živimo s bakom i dedom, ledi Margaret i ser Vilijamom.

Neizmerno volim baku i dedu, ali me je očev izbor ipak duboko povredio. Znala sam da je to maslo njegove nove žene Konstans, svadljivice koja je želela da mu izrodi decu i na taj način nas pet izbaci iz očevog srca.

„Ko bi još poželeo da mu se gomila kćeri muva po kući?“ – čuli smo je nekoliko puta kako se ovim pitanjem obraća gostima. Na ovo je moja najstarija sestra Meri, još vatrenija i smelija od mene, prokomentarisala: „A ko bi poželeo maćehu koja je nežna i ljupka poput krmače?“

Priznajem da sam često u molitvama preklinjala boga, našeg Spasitelja, da podari mojoj maćehi samo žensku decu i, mada to bejahu grešne misli, uslišio je moju molitvu ne poslavši joj nijedno. I tako je moj brat Robert ostao očev jedini naslednik.

Da bi umirio savest što nas je napustio, otac je ostavljao sa strane određenu svotu novca od renti i zakupnina namenjenu našem

obrazovanju. Tim sredstvima je upravljao naš deda, zbog čega je Konstans bila ljuta kao ris. Budući učen čovek, deda se trudio da svoje znanje prenese i na nas, a uporedo s tim lekcijama učile smo i antičke filozofe, Seneku i Aristotela.

Ne mogu a da se ne nasmejem kada pomislim koliko smo različito primale znanje. Moja najstarija sestra Meri bila je odličan učenik, sposobna da brzo uči francuski i italijanski, mada je mnogo više volela da čita ljubavne pesme trubadura nego da se bavi istorijom Rimskog carstva. Margaret je pak samo uzdisala, smatrajući da nema ničeg pametnog u tome da žena uči ijedan drugi jezik osim maternjeg, i da bi se radije bavila gajenjem biljaka u bašti ili kuvanjem, baš kao što je činila naša baka. Moja voljena Bet se zaista trudila da usredsredi misli, ali one su joj stalno nekuda lutale, pronalazeći put do sunčevih zraka ili milozvučnog poja ptica. Franses je bila premlada za školovanje pa se bavila vezom, birajući najbogatije i najteže motive koje je mogla pronaći.

A ja? Bila sam drugačija od ostalih. Osećala sam se poput presa-hle biljke kojoj je znanje došlo kao spasonosna doza vode i sunca, od čega je odjednom procvetala. I zaista, toliko sam vredno učila da me je baka često grdila, napominjući da ću upropastiti vid ili dobiti upalu mozga. Mada je bila pokorna i poslušna žena, često je korila dedu što od mene stvara nakaradu – ženu previše obrazovanu za svoje vreme.

„Kom čoveku, zaboga, treba žena koja ume da citira filozofe, dok joj posluga sedi dokona a meso gori na vatri?“ – ljutito bi ga upitala. Deda ju je slušao, znajući da ume da bude nezgodna kada se naljuti. Jednom sam čula nekog slugu kako govori da joj je lice nalik statui od granita, a usne uvek stisnute kao da je zapovednik vojske. A ipak, ispod sve te strogoće, krila se nežnost koju ona nije nikad htela da pokaže. Bilo kako bilo, od tog dana, bilo mi je zabranjeno da učim posle tri po podne.

Sišla sam u trpezariju, lepu i prostranu prostoriju s prozorima od poda do tavanice, i svi su bili okrenuti prema parku. Stakla na njima bila su ukrašena vitražem s grbom Morovih, kroz koji su se popodnevni sunčevi zraci poput rubina i smaragda razlivali po drvenom podu. Moj omiljeni detalj s vitraža, ne veći od desetak centimetara, prikazivao je gospodara i gospodaricu kuće kako sede za stolom u trpezariji i obeduju. Izgledalo mi je kao da se u njemu skrio neki minijaturni svet koji postoji sam za sebe. Mora da se zanatlija koji ga je napravio nasmejao kada je zamislio dvojicu gospodara i dve gospodarice kako obeduju za dvama stolovima u istoj trpezariji – jedni su Morovi, a drugi sićušna bića sa staklenog vitraža.

Sa svih zidova optočenih drvetom, s prelepih portreta, posmatraju nas oči naših predaka. Pod u ovoj prostoriji izrađen je od drveta i tri puta nedeljno se posipa svežom rogozinom. S tamnih drvenih greda visi ogroman luster sa svećama, osvetljavajući belinu gipsanog stropa i kip kralja Edvarda smešten u uglu prostorije.

Odjednom se iza velikih ulaznih vrata začu graja, što je bio znak da je otac stigao i da se već s vrata upustio u raspravu s dedom. Tada se setih koliko je dobro što njih dvojica ne žive pod istim krovom.

„Pozdravljam vas, oče“, obratila sam mu se. Čak i kada je jahao izvan naše grofovije, miljama daleko do Dvora ili Parlamenta, moj otac je uvek bio odeven u skladu sa svojim staležom i položajem. Kako i dolikuje jednom plemiću, nosio je odeću od crne kadife, čiji su gornji deo krasila dva široka reda zlatnog veza, a na glavi je imao crni šešir koji, kako to priliči gospodi, nije skidao ni dok obeduje. To je opravdavao činjenicom da kao član Parlamenta i lokalnih vlasti mora da vodi računa o svom izgledu.

„Dobro jutro, En.“ Prodorne sive oči zasijale su s njegovog duguljastog, ali lepog lica, na kome su se isticali uredni brkovi i kratka riđa brada. Imao je običaj da se ruga muškarcima s velikim, dugačkim bradama, a ipak sam znala da potajno zavidi Robertu Deverou,

erlu od Esekse, na njegovoj gizdavoj četvrtastoj bradi. Ovaj je, inače, i dalje bio miljenik naroda, mada mu se položaj kod kraljice menjao kako vetar duva, u zavisnosti od vojnih uspeha koje je postizao izvan zemlje.

„Da li su tvoje sestre već stigle?“

„Nisu, oče. Kada sam začula topot vašeg konja, pomislila sam da su to one.“

„Čini mi se da tvoja sestra Meri ni sama ne zna kojim nakitom da nas ovog puta zaseni“, odgovorio je grubo, „kao da mi ne znamo da onog njenog muža nema pas za šta da ujede. Taj me je mladić veoma razočarao. Možda on ima neki plan u životu, ali sve to je smuti pa prospri ukoliko ne vodi uspehu i imetku. Svaki nakit koji Meri nosi zajmila je najmanje tri puta.“

Bilo mi je žao Meri u tom trenutku. Mislila je da će nas, proste seljane, impresionirati svojim gizdavim nakitom, ne sluteći da ju je otac bio već potpuno razotkrio.

Merin suprug, Nikolas Trokmorton, potiče iz dobre porodice, ali se – na svoju nesreću – rodio kao mlađi sin. Doduše, nije da on nema dobre rodbinske veze, njegova sestra Bes udata je za ser Voltera Rolija. U današnje vreme, uspeh pojedinca najviše zavisi od dobrih veza i lepih reči koje moćnici upute u njegovu korist. A upravo je zbog Nikolasove rodbinske veze sa ser Rolijem otac i dozvolio njihovo venčanje. Međutim, prema rečima mog oca, naša porodica od tog braka nije imala ama baš nikakve koristi. U stvari, Nikolas je načinio kobnu grešku kada je od mog oca tražio novac na zajam.

Najupečatljivija stvar u izgledu mog oca jeste njegova visina. Ili, bolje rečeno, njeno odsustvo. Kada deda i on stanu jedan pored drugoga, niko ne bi rekao da su u bliskom srodstvu. Moj je otac toliko niskog rasta da na sahranama nikada ne nosi sanduk s pokojnikom,

iz straha da će zajedno s njim upasti u raku. Bilo kako bilo, plahe je naravi i uvek pada u vatru čim mu se učini da ga je neko potcenio. Za razliku od njega, moj deda je mnogo viši i krupniji, pogleda blagog ali jasnog, duge bele brade, malo zašiljene na vrhu, blage i mirne naravi – čini se da poseduje Gospodnju smirenost i, ako to neće zvučati bogohulno, svu njegovu strpljivost. A ona mu je s mojim ocem i te kako bila potrebna. Kažu da deda nije uvek bio tako smiren. Čula sam da je u mladosti žestoko kažnjavao papiste i da su ga se mnogi s razlogom plašili.

Inače, deda i otac su stalno bili u nekakvom sukobu. Ovog puta, tema rasprave je bila da li za Betino venčanje stropne grede u trpezariji treba ili ne treba ukrasiti buketicima bosiljka i venčicama cveća.

„Da, da“, navaljivao je otac, „u tu staromodnu rupu treba uneti malo šarenila i svežine. Da se svečanost kojim slučajem održava u mom domu, ne bismo sedeli u trpezariji, već u galeriji. Stvarno ne razumem, oče, kako možete bez galerije“, vrteo je glavom čudeći se, „kako vam ne smeta to što još obedujete zajedno s poslugom, nemajući miran kutak za privatne razgovore? U Bejnardu više ne obedujemo u velikoj trpezariji, već smo napravili posebnu prostoriju za tu namenu, a na spratu sada imamo prostranu i svetlu galeriju za šetnju i razgovor.“

Deda se na jedvite jade suzdržavao da mu ne kaže da se onda tornja u svoj dragoceni Bejnard, pa da konačno završe s tom pričom. „Meni ne smeta da obedujem sa svojom poslugom“, rekao mu je mirnim glasom. „Oni su deo porodice i to će tako uvek biti. Još ćeš mi reći da moj lični sluga ne treba da spava pred mojim vratima ili da, zarad privatnosti, ne treba svi zajedno da se pomolimo tri puta dnevno! Zapamti, ja sam glava ove kuće i mnogo mi znači poštovanje tradicije. A trebalo bi i tebi.“

Moj otac, inače poznat po „taktičnosti“, nastavio je ne obazirući se na dedine reči. „Komfor je danas bitan, oče. Ne treba da živimo

kao životinje niti kao siromašni seljani. Pogledaj samo te kabaste, neudobne krevete. Trebalo bi sve da ih zamenite dušecima ispunjenim perjem.“

„Briga me za te tvoje perjane dušeke“, odgovorio mu je deda, teško prikrivajući bes. „U vreme mog oca spavalo se na slamaricama, a umesto jastuka se pod glavu stavljalo parče klade. Jastuke su stavljali samo porodiljama. Ako bi posle sedam godina braka muškarac uspeo da kupi dušek, to je bio znak da se dobro skućio i stao na noge. A ne kao ti. Zar ne, Džordže?“

Bila je ovo aluzija na to što je moj otac svoje bračne odaje uredio Konstansinim novcem. Deda se lukavo smeškao u bradu, a zatim nastavio: „Čujem da je tvoj krevet ukrašen pozlaćenim venčićima i čapljanim perjem, baš kao kraljičin. Srećom, Zakon o imetku* reguliše samo izgled bračne postelje, a ne i njene rezultate, je li tako?“ Ovo je pak bila aluzija na Konstansinu jalovost.

Odjednom se po celoj trpezariji razmirela posluga, noseći pune ruke stolnjaka, srebrnih posuda, kalajisanih poslužavnika, svećnjaka i srebrnih tanjira, postavljajući stolove za svadbeno veselje.

„Ovde neće stati ni polovina gostiju“, izjavio je otac sa određenom dozom likovanja.

Htela sam da ga upitam da li bi možda bilo bolje da se slavlje održava u Bejnardu, ali znajući da ću ga tim nepoštovanjem razljutiti, a možda i pokvariti sestrino svadbeno veselje, držala sam jezik za zubima.

„Zbog toga smo napolju podigli pet šatora“, kratko mu je odgovorio deda. „Svaki je ukrašen oslikanim zastavama donesenim iz Italije, baš onakvim kakve su bile i na kraljičinom brodu „Veliki Hari“. U jednom šatoru sviraće muzika, a u drugom će se igrati maska.**“

U tom trenutku, iz perionice se začu plač. Svi smo otrčali tamo da vidimo šta se dešava. Kao što je posluga tog jutra namirisala sve

---

* „Sumptuary Laws“ – u elizabetansko doba, način života bio je regulisan zakonom po kome se tačno znalo šta koji stalež sme da poseduje.

** Vrsta srednjovekovne predstave sa pevanjem, sviranjem i glumom.

podove i zahode biljem, sada je dobila naređenje od moje bake da opere sve trpezarijske stolnjake i posebne ubruse, kojima će gosti nakon jela obrisati usta i ruke.

Mirijam, jedna od naših pralja, stajala je pored korita za pranje i gorko plakala pokrivši lice rukama, jer ju je baka ćušnula. „Ova glupača je zaboravila da sačuva mokraču iz noćnih posuda!“ – vikala je baka, pokazujući prstom veliko korito u kome su bili ispresavijani stolnjaci, svaki odvojen drvenim motkama da bi voda mogla dopreti do svakog sloja tkanine. „Kako sada da odstranimo fleke bez urina? Budalasta devojko! Misliš li da mokraču čuvamo da bismo je mirisali kao da je buket cveća?“

Mirijam se šćućurila u uglu perionice. „Odmah da si mi donela svežu mokraču iz neke od spavaćih odaja! Sledeće pranje ću lično nadgledati, kada već ti nemaš pameti u glavi! Još jedna greška i letećeš nazad na svoju farmu da grbačiš na polju vadeći repu i da, umesto na čistoj slamarici u gospodskoj kući, spavaš na đubrištu!“

Oca nije zanimala ova kućna drama. Uputio se ka Bet, koja je upravo bila sišla u prizemlje.

„A evo i Elizabet, naše dražesne mlade.“ A zatim se okrenu prema meni. „Baš šteta, En, što nisi nasledila majčinu lepotu kao tvoja sestra.“

I nakon svih ovih godina, pekle su me očeve okrutne reči. Svesna sam da nisam lepa i ljupka kao Elizabet, ali zar lepota duše i uma ima manju vrednost?

Sva srećna zbog očevog komplimenta, Bet nije primetila da me je otac uvredio, pa ga je u znak zahvalnosti zagrlila i poljubila. „Hvala vam na poklonjenom krznu, oče. Biću otmena baš kao imućna dvorska dama.“

Moj otac frknu. „Morovi su imućni i cenjeni baš kao i oni s dvora. I mnogo otmeniji nego neki novopridošli kraljićini miljenici.“

Koliko mi je poznato, ovo je bilo samo delimično tačno. Za bogatstvo Morovih bio je zaslužan moj pradeda. I on je bio pridošlica, bez kapi plave krvi, ali je napredovao i stekao imetak služeći kralju

Henriju Osmom. I mada se i danas visoko kotiramo, naš bi položaj bio još viši da je moj otac pronašao pravi način da napreduje.

Baka se pojavila iz perionice, brišući ruke. „Džordže! Baš se radujem što te vidim. Hoćeš li do venčanja ići u London? Ljuta sam na momka iz kuhinje koji je, zamisli, zaboravio da naruči šećer za svadbeno vino. Kako bez njega da održimo zdravicu? A nemamo ni suvog voća za slatkiše.“

Otac savršeno ravnodušno sleže ramenima. „U London neću ići pre sledeće nedelje, jer tada imam posla u tri odbora. Ali urediću da vam moj čovek iz Čipsajda pošalje šećer i suvo voće, a platićete mu po glasniku.“

„Hvala ti, sine“, klimnula je glavom baka. „Svakako ću tako postupiti. Inače, Robert, nabavljač namirnica, tvrdi da su naše zalihe potamanili pacovi – lepog li opravdanja za njegovo rđavo vođenje kuhinje. I sada je, tobože zbog pacova, sve sveže i suvo voće za venčanje strpao u korpu koju je okačio dva metra od poda.“

Iznenada, kao potvrda istinitosti Robertovih reči, začu se neopisiva vika. Iz kuhinje je istrčao poveliki pacov i projurio pored nas, dok je za njim izletela gomila služavki. Vrišteći i vičući, svi su bezglavo jurili unaokolo, kao prestravljene device pred najezdom osvajačke vojske.

Zgrabila sam drvenu lopatu kojom se okreće veš u koritu i njome snažno odalamila pacova. Ne zna se ko je više bio iznenađen, jadna životinja ili ja. Leteo je vazduhom, vrteći se poput lopte u kriketu kada je udare drvenim maljem, a zatim je tresnuo mrtav, pravo pred naše noge.

„En, En“, protestovao je moj otac, „očajan sam zbog tebe. Kada ćeš već jednom naučiti da se ponašaš kao dama?“

„A šta je trebalo da učinim? Da se popnem na stolicu i vrištim sve dok me ne oslobodi hrabri vitez, kao da sam bespomoćna devica

koju je oteo grozni zmaj? Tako treba da se ponaša prava dama? Ako je tako – onda ste, dragi oče, u pravu. Eto, nisam dama.“

S drugog kraja puta koji vodi ka Louzliju začusmo topot konja. Iza široke krivine pojavila se moja sestra Meri. Vitka poput vrbove grančice, kretala se prema nama, jašući kobilu crvenkaste dlake. Na sebi je imala gizdavo jahaće odelo, a na glavi šešir ukrašen perjem. Iza nje je jahala moja sestra Margaret, deblja nego ikada, ali svakako najsrećnija osoba koju poznajem. Ona je, prosto, sve obožavala: svog muža Tomasa Grajmsa, decu, kuću u Pekamu, nove tapiserije, pa čak su i njeni psi bili najbolji na svetu.

„Bet! En!“ – uzviknula je Meri graciozno iskočivši iz sedla. „Bet, dražesna si kao i uvek. I jedva dovoljno stara da se udaš!“ Držala je glavu moje sestre među svojim dlanovima. „Zamisli, još malo pa ćeš izgledati kao Margaret, srećna debeljuca, koja rađa bebu svake godine i tako sve do četrdesete!“

„Zavidiš mi“, odgovori mirno Margaret, ne uzbuđujući se zbog sestrih reči, mada je bila toliko krupna da su dvojica slugu morala da joj pomažu da siđe s konja. „Zadovoljna sam decom i Tomasom. A tvoj muž se kocka, karta, ide u pozorište i na kuglanje, a kući dolazi samo onda kada treba da presvuče odeću.“

„Aha. A tvoj je Tomas zanimljiv kao zakonski paragrafi.“

„Čuti, Meri, jezik ti je brži od pameti.“ Baka klimnu prema grupi slugu, koji pohrliše da mojim sestrama požele dobrodošlicu i srećan povratak u rodnu kuću.

„Osim toga“, nisam mogla da odolim a da se ne ubacim u razgovor, doduše šapatom, da me baka ne čuje, „ti si, Meri, nekako uspela da ne budeš stalno u drugom stanju.“

„Treba to umeti“, namignula mi je. „Imam dvoje dece i nameram suprugu da podarim još jednog naslednika, tako da ne moram celog veka da budem priplodna kobila Trokmortonovima.“

„Opasna je to rabota“. Baka je očigledno imala bolji sluh nego što smo Meri i ja mislile. „Čak i moja mačka ima više pameti. Znajući da neka bolest može da pokosi njene mlade, ona se koti nekoliko puta godišnje.“

„Ne brini, draga moja bako“, odgovorila joj je Meri. „Biće kod mene još mačića, ali kasnije. Sada želim malo da se odmorim. Od rađanja. I od muža.“

„U tom slučaju, drži mačora na oku“, reče joj baka tresući krpu za prašinu. „Mogao bi negde drugde da potraži činiju mleka“.

Preostali dani do Betinog venčanja protekli su u užurbanoj jurnjavi posluge kroz kuću, vikanju moje bake dok im glasno naređuje da premeste nameštaj iz jedne odaje u drugu, punjenju ostava raznim namirnicama, pravljenju pita, slatkiša, marcipana i ostalih đakonija za svadbeno veselje. Stolnjaci, ovog puta oprani s dodatkom mokraće, sušili su se po žbunju, a svi poslužavnici su bili oribani oštrim rečnim peskom ili čičkom iz naše bašte. Nema srebrne posude koja nije bila izglancana, niti drvene a da nije bila temeljito izribana.

Mada je bilo letnje doba, bilo je veoma hladno, pa vatru u trpezariji nisu gasili ni danju ni noću, što je naročito prijalo posluzi koja je tamo spavala. A meni je prijala toplina Betinog tela dok smo spavale zajedno, pripijene jedna uz drugu u velikom krevetu s baldahinom. Oduvek sam nemirno spavala, kao da nisam mogla da dočekam da svane, dok je Bet noću bila mirna poput anđela, smeškajući se u snu. Nežno sam dodirnula njen obraz. Da li ona, kako je rekao moj otac, zaista u sebi nosi duh naše preminule majke?

Eh, da je naša majka i dalje živa, sve bi bilo drugačije. Otac ne bi imao tu džangrizavu zloću za ženu i ne bi bio toliko gnevan i ogorčen, pošto bi njegovu dušu smekšale nežnost i ljubav naše majke. A nas pet devojaka ne bismo rasle bez njene ljubavi i životnog